

ԶԱՌԻՌՆԻՒՆ

7 փետրվար :

Քանի մը օր է որ կը լսէինք թէ քաղաքիս մօտ ծովագետները նաւ մը կողոպտած են ծովու սաստիկ տակները (զորանաները) բայց ինչ կերպ ըլլալը իմացած չէինք . աս անգամ արժանահաւատ անձ մը Չէշմէյէն կը գրէ մեզի հետեւեալ լուրը ան զի պուածին վրայօք , որն որ ստուգէր է մէկ նաւաստի է մը որ հաղել թէ կրցիր է փախչել ու աղաւտել զինքը :

« Մէկ նաւ մը ձէթով լեցուն , Մարտի 13-ին Մարտի 13-ին կողմը դառնալով կը ծախէ իր բեռը ուրիշ նաւու մը աս դաշինքով որ հետեւեալ օրը ապրանքը աւանդէ (ձէթով լեցուն) . բայց նոյն գիշերը երկու փոքր նաւ սաստիկաներու , կը յարձակին վերայիշեալ նաւուն վրայ , կը բռնեն կը կապեն նաւաստիքը որոնք քնացած էին , ու կը նետեն զանոնք նաւուն խորշը (ամբար) . յետոյ առաջատու կը բռնան ու աս նաւն ալ հետեւին անոնքով կերթան մօտ տեղ մը ու բոլոր ձէթը կը կողոպտեն : Բայց իրենց չարութիւնը , չինացեալ համար , կը ծախեն նաւը որ ընկելով , ու նաւաստիքն ալ կորսու վին նաւուն հետ . երբոր սկսեցին ջրով լեցնել նաւը , նաւաստիքներուն մէջէն վաքը տղայ մը աղէկ կապած չըլլալով փրցուցեր է իր կապը , ու փոքրիկ դանակ մը ունենալով քովը կտրեր արձկեր է իր ընկերներուն կապն ալ . բայց նաւը արդէն լեցած ըլլալուն համար ջրով հաղել թէ մէկ հոգի միայն ինք զինքը ծովը նետելով ազատեց ցամաք ելեր է , մնացածները ամմենն ալ կորսուցին են նաւուն հետ » :

ԱՆԳՂԻՒՆ

1 օրոտն , 14 Յունիս : 1 օրոտն խորհրդաւորներ կէս օրվան ատենը բացվեցաւ , ու գեւ երկու ժամ չանցած թնդանթները իմացուցին թագուհին զալը որ հասնելուն պէս արքայական հանգերձը հազաւ ու թաղը գլուխը գրաւ : Խորհրդարանը դանդաղեցրելով ամմենին ալ ոտքի վրայ ելան , երբոր « 1 Կահապառութիւնը նախ մտաւ » փրէնս Մարտի 13-ը գնաց նստաւ ամբար մը վրայ որ իրեն համար

Լորբոր տաճարին մէջ տեղի հասաւ Յուստինիանոս՝ ձեռքերը գէպի երկնքը վերցուց ու պօռաց պարծենկոտութեամբ : « Մէկ յորման » յաղթելի քեզի » :

Յետոյ սկսաւ Յուստինիանոս Սուրբ Սոփիայի մէջ ժողովքի ընկել , գլուխ թէ սոյնքան մեծ եկեղեցի շինելով ընդարձակ ասպարէզ (մէտան) մը պատրաստած էր աստուածաբանական դպրեմանութիւն տրուող կոնքերու . երկու ժողովքաւ , մէկը Սորոգինանց՝ ու մէկալը Սեփեօս հերետիկոսապետին գէժ . քիչ մը ատեն անցնելէ ետքը ուրիշ մըն ալ Լորբը գլխոց ըսված , ուր տեղ գտաւ պարտը լեցան Սոստուեստայ , Լաբսիոյ ու Լիպոսի եւ պիսկոպոսներուն գրուածները . վերջապէս հինգեորդ ընդհանուր ժողովն ալ ըրաւ , ուր նախագահ էր Սիգիլիոս Հոռմայ հայրապետը :

Մտնելունքը անանի փոստափութեամբ մը կը պարծենային Հոռմայեցիք , որ իրենց տէրութեան կործանու մը կը պատրաստէր . ու ինքզինքնին գլխովին զեղծութեան (ինքնանի) տալով՝ առաքելութիւնը բանի տեղ չէին գնէր . բայց մէկէն ի մէկ անանի յաւաքի գիպուած մը պատահեցաւ , որ կարծես թէ արթնցուց զինքն թմրութենէ : Սոստուեստայ մը սաստիկ կոտորած կրնէր մայրաքաղաքին մէջ , ու հազար սպա (առապա) կայսեր

պատրաստութեամբ էր : Թագուհին հրաւիրեց լուստերը ու հրաման տալէն ետքը որ հասարակաց խորհրդակցանքերը ներս դան ու նստին , սկսաւ հետաշայ ատենախօսութիւնը կարգաւ :

Մեղադրանք

« Սուրբ եւ ընդունելով օտար տէրութեանց բարեկամական թղթերը , որով մեծ փափագ կը ցըցուեն խաղաղութիւնը հաստատ պահելու :

« Լրեւելեան գործոց կայութիւնը , շատոնցմէ ներդրեան ու վտանգներու մէջ ձգած էր ընդհանուր հանգստութիւնը . ուստի արգելիլ ուղիով ան ջարդեր որ աս կայութեան կրնար յառաջ դալ՝ դաշինք մը ըրի Մարտի 13-ի կայսեր , Բրուսիայի թագաւորին , Սուսայ կայսեր ու Տաճկաց թագաւորին հետ , որ Լրեւելեան կողմը խաղաղի , (ամանեան տէրութեան ամբողջութիւնը ու անկախութիւնը պահելի , ու Լաւրոպայի խաղաղութիւնն ալ հաստատ մնայ :

« Հրաման ըրած էր որ աս դաշինքը դուր ալ տեսնաք :

« Հատ ուրախ եմ որ կրնամ ձեզի ծանուցանել թէ ինչ կերպ որ բռնեցինք յիշեալ դաշինքը դալու տանելու համար , յաջող գնաց , ու կը յուսամ որ դաշնակցաց ուղածին պէս կը լըմնայ մօտ օրերս :

« Իմ պատերազմական նաւերս , Լաւրիոյ կայսեր նաւերուն հետ ու Տաճկաց թագաւորին ծովու ու ցամաքի զօրութեամբ , իրենց սովորական քաջութիւնը ու յաջողութիւնը ցըցուցին ուր որ գտնուեցան :

« Չինիմաչնի կողմը պատերազմական նաւեր խրկուելը հարկաւոր ըլլալով , որ աս կառավարութեան պաշտօնատարները ինչ անխառնութիւն որ ըրած էին հարստաներուս , և տէրութեանս զործակալին մէկուն՝ անոր փոխարէնը պահանջեն , քանի մը լիակատար իշխանութիւն ունեցողներ ալ խրկեցի որ յիշեալ գործոյն համար խօսին Չինացի տէրութեան հետ :

Հրամանովը շինած՝ հազիւ թէ բաւական կը լըային հիւանդ իւր ու մեռելները կրել : Մարտի 13-ի պատիւ ժը երկու ամիսքնց (յուլիս ու օգոստոս ամիսները) , նոյն ատենը սաստիկ գեանաշարժով ալ պատահեցաւ ու շատ շէնքեր փլուցուց , ինչպէս Սուրբ Սոփիայի գմբէթն ալ : Մանկ սաստիկ էր կրակն ցնցումը , որ ծովը իրեք մշոն հեռու քաշեցաւ . ու շատ նաւեր կորսուցանցան գեանաշարժին հետ մեծ մարիկով՝ ալ եղաւ ու հետզհետէ կայծակներ իջնալով շատ մարդ սպաննեց : Մարտի 13-ի ժամանակ կին Յուստինիանոս կայսրը՝ աստուածային բարկութիւնը դադրեցնելու համար , թափորով կը պտտէր փողոցները , ապաշխարութիւն կընէր ու աղքատներուն ողորմութիւն կը բաժնէր . բայց պատիւ զադրելուն պէս՝ վերստին ըսկըսաւ շինութեան համար ունեցած միութիւնը , ու անդադար քանք կընէր որ իր փափագը լեցնէ : Սուրբ Սոփիայի վրան բաց ըլլալով՝ Սիգիլիոս Սիգիլիոսին յանձնը վեցաւ որ վերստին շինէ անոր գմբէթը : Մարտի 13-ի ծարտարապետը հոգատարաւ շէնքին հաստատութեանը , քսան ոտնաչափ տեղի բարձրացնելով . կրակն թէ նոյն գմբէթն է որ ատորման օրս կը տեսնուի , որն որ շատ վար իջած (չէօքմիշ եղած) է : Սիգիլիոս թէպէտ ընդին որ աս եկեղեցին հաստատ մնայ , բայց շատ վնաս կրեց Բասիլիոս

« Մարտի 13-ի լիակատար իշխանութիւն ունեցողներուն տրված վերջին լուրերուն նայելով՝ սկսած են դաշնակցութիւնը ընել Չինացի կառավարութեանը հետ . մեծ խնդութիւն կունենան թէ որ աս տէրութիւնը՝ իր արդարանքութեամբը շուտով ջանք ընէ , բարեկամաբար վճարելու աս գործը :

« Մեծ վէճ մը կար Սպանիայի ու Փորթուգալի մէջ , աս երկու տէրութեանց մէջ՝ 1835 ին եղած դաշնեցնելուն գործադրութեանը վրայ : Սուսայի գետին մէջ նաւարկութիւն ընելու համար . բայց երկու կողմն ալ ընդունեց իմ միջնորդութիւնս . ուստի կը յուսամ որ հաշտեցնեմ զանոնք մէկըմէկու հետ , երկու կողմն ալ վայելուչ եղած պատուաւոր պայմաններով :

« Դաշնագրութիւն ըրի Մարտի 13-ի նայի ու Լայթիի հասարակապետութեանց հետ , սե գերիներուն վաճառումը խափանելու համար :

ԳԱՂՂԻՒՆ

Մարտի 13-ի թագուհին ատենախօսութիւնը արտաքոյ կարգի սուրհանդակով տէրութիւնը ձեռք ձգեց , ու Սուսայ տէ Տէպա ըսված օրագրութիւնը հրատարակեց զանի , իր տհաճութիւնը յայտնելով : Յիշեալ ատենախօսութեանը մէջ ամմենին բան մը յիշատակված չէ Կաղղիայի համար . անդ զի ան տէրութիւնը համարում չի ցըցուց բնաւ : Կիղղիոյ ըրած ջանքին : Սիկոտիա թագուհին իրկար կը խօսի անգղիացիոց ըրած յաղթութիւնները Սիկոտիի հիւսիսային արեւմուտքի կողմը ու Չինիմաչնի . նաւ Լաւրիայի նաւերուն օգնութեանը՝ ու Տաճկաց ցամաքի ու ծին վրայ . բայց բաւ մը չի կոյ որ դնէ իմացնէ Լաւրոպայի որ Կաղղիայի սիրտը առնելու՝ չորս տէրութեանց դաշնակցութեանը համար , յոյս մը տայ :

Ս. Կիղղիոս առաջուց գիտէր որ աս լուրը պիտի առնէ . որովհետեւ Սոստուայէն գիր առել ու տեղեկացեր էր ինչ վէճ որ ըրած էին մէջքնին անդ

մակեդոնացիին թագաւորութեան ատենը , որ ստիպեցաւ նորոգել տալ զանի . նմանապէս Սոստուայ կայսրն ալ նորոգութիւն ըրաւ անոր . բայց գմբէթին մէկ մասը՝ գետնաշարժէ մը կործանած ըլլալով Բասիլիոս Սիգիլիոս տրուաւ :

Սուրբ Մարտի 13-ի ատենն ալ անանի կերեւար որ բոլորովին պիտի կործանի . ուստի երբոր Փալէօբոլիոս թագաւորեց , իսկոյն նորոգել տրուա զանիկա . արքունի գանձն ալ ստակ չըլլալով՝ իր Գեպպիս կնոջը անդաճանքները ու եկամուտները առաւ , հարկաւոր եղած տները ըրաւ , ու եկեղեցիին դրսի կողմերն ալ հաստատած պատերով ամրացուց : Բայց վերստին վնասեցաւ մէկ նոր գեանաշարժէ մը , (1) ու փոքր Մարտի 13-ի սի կինը Մանա անուն նորոգեց զանի :

(2) ամանեան տէրութիւնը Կոստանդնուպոլսի տիրելէ ետք՝ երկրորդ Սուրբ Սիգիլիոսն ալ շատ ծախք ըրաւ Սուրբ Սոփիայի նորոգութեանը համար . թէպէտեւ այս

(1) Մտնելները յաճախ գեանաշարժ կը լըար Կոստանդնուպոլսի մէջ . բայց հիմայ շատ քիչ կը պատահի . ու 18 երրորդ դարուն վերջերէն մինչեւ ասօր ամմենին գիպուածի մը պատճառ եղած չէ :

դիպաց տեղումն արշուժանքները՝ թագուհին ատենախօսութիւնը կարգի դնելու համար, Վաղվիայի վարչօր ալ հատուած մը դնել կուզէին, մեծ վիճակներ մը ընելով թէ ինչ կերպ բաւերով շարադրել կը հարկաւորը գրելով էրեւելու ռաւութեան ինկաւ մէջընկին: Եւստ Գարմարթօնը իր ընկերներուն շտան ալ օգնական ունենալով՝ կուզէր որ Վաղվիայի վարչ լախն լըմը գրով, ու իմացնէ թէ Վաղվիայի արտօնարարական պատրաստութիւններէն ետ քաշվելով՝ մէկ հատիկ միջոց մըն է Լեւոնայի ապահովութիւն տալու: Իրեն դէմ կեցող պաշտօնատարները կուզէին որ յիշեալ հատվածը յայտնի բան մը չի նշանակէ, միայն թէ զօրութեամբ իմացվի Վաղվիայի թշնամութիւնը իր վաղեմի դաշնակցին դէմ: Արեւելահայ, ութ օր վիճաբանութիւն ընելէն ետքը՝ աս նիւթին վրայ, միայն բերան հաւանութիւն տրվին բոլորովին զանց առնել ան հատուածը: Վաղվիայի համար բարեկամական բան մը չուզելով բռնել, ու խիստ խօսքերուն ալ անմիջապէս հետեւեալներէն վտնասլով, որոշեցին որ գլխովին լռեն:

Լեւոնայի չէնք կարծէր որ Բրիտանիոյ տէրութեան զգուշութիւնը հաճելի ըլլալ գնալ իրացուցող մանաւանդ թէ թագուհին լռութիւնը՝ ալ տակի կը շարունակէ անոնց ատենութիւնը անգիտական կառավարութեան դէմ: Եւս բանս պատճառ կըլլայ շուտով լրացնել Գարմարթօն ամբողջութեամբ համար եղած վիճակները: Թէ որ շատ հակառակորդներ ալ կային նէ յիշեալ քաղաքին բոլորովին բերդ չենվելուն, չեն կարծէր անոնք որ այսուհետեւ հընարաւոր ըլլայ դէմ կենալ:

ԱՐԵՎԻԿԱՆԸ ԼՈՒՐԵՐ
ՄԱՐՍԻԼԻԱ

20 Հունվար:

Խաչվէ: Մեծ անշարժութեան մէջ է ու գինները օրէ օր իջնալու վրայ է: Արեւիկա արմարին արժողութիւնը 52-55 ֆունտը է յիսուն քիլօկրամը: Լեւոնայի

քան նորութիւնները արդէն մը կըլլան ու լեւոնայի զուր որ իմանայ մարդ անոր ատենին պայծառութիւնը, բայց սիններուն արտաւոր շարքը, ու անոնց գլխուն վրայ եղած իրարարարական զարգիլը յայտնի կը ցըցունեն թէ աշխատանք արհեստները ինչ վիճակի մէջ էին ան ատենը: Թէեւ փաստարանից ատեններ (մէքքէմն) կը հարստանար Հոստիանոս կոյսեր օրէնքներովը, արհեստը մեծաքանակութեամբ որդերուն մշակութեանը, ու անորութեան փառքը՝ Բելապարիտս զօրապետին աշխարհակալութեամբը:

Սուրբ Սոփիայի մէջ զուր տեղը կը փնտռէ մարդ, ոսկի գմբէթ անգամանդներով ու մարգարիտներով զարդարված. պղնձէ աւելներ օրոնց բերելէն ջուր կը վաղէր. աւաղանը որ ծով կը կուէր. սրբոց նշխարներ, նաեւ ան ջրհորին բերանի քարը՝ ուր տեղ Բրիտանոս տէրն մեր խօսեցաւ Սամարացի կեռօն հետ. որն որ կը ցըցունէին սուրբ ջրհոր կուէրով զանիկա: Եւս ամեն հրաշալի բանները բնաւ չեն տեսնուիր հոն: Հոյնք կը հատաւան թէ երբոր Լատինք կը տրեկին Արտանդուպօլի, կողպտեցին աս եկեղեցին: Լեւոնայի բան մը չիկայ որ աստեղք քրիստոնէից տաճար ըլլայ ընցունէ: քանի մը արձանագրութիւնն ի զատ՝ աստեղ

վանայինը՝ 65 ֆունտը ու Պահիայինը՝ 49 ֆունտը: Գործատուներուն վերաբերեալ ձեթ: Միշտ կուզի ու զնոյ առնող պահաս է: Իգմիլու աղւանքը 141-146 ֆունտը է էթթօլթիւրան (75 օխան) ըստ տեսակին ու ապրանքը աւանդելու ատենին համեմատ: Թէ որ սապոնը շատ քշվելու ըլլար, աս տեսակ ձեթը ալ աւելի կը բարձրնար:

Սետաքո: Պրուսայի ապրանքին գինները թէպէտ մի և նոյն են, բայց բաւական առուտուր եղաւ աս շաքար. մեշտուտ առաջին տեսակը՝ Կ. Խ 23-24 ֆունտը է կէս քիլօկրամը (160 տիրէմը), ևս երկրան խալպան 19½ - 20. Պրուսայինը՝ Կ. Խ 19½. երկրան խալպան 18½ - 19. Պարսկամայօլուի մետաքսը՝ 17½. Պարսկաստանինը՝ 17½. Սիլանիկինը՝ 21 - 23:

Բամակ: Լեւոնայի ապրանքը շատ կուզի ու հիմակվան արժողութիւնը՝ 15 ֆունտը գրեթէ աւելի է աւելի գիններէն: Լեւոնայի բամակներուն տակաւին երեւելի փոփոխութիւն մը չեղաւ, բայց ըսկան քիչ մը շարժիլ, Սալուան 85 ֆունտը գիւրավաճառ է հարուրին 6-8 վար իջեցունելով. Բրքաղաճը 80 ֆունտը, ու Վ ընելու ևս 80 ֆունտը հարուրին 6 - 10 վար իջեցունելով: 1000 պալէայի չափ Լիպրոսի ու Լոտանայի բամակի ծախսու առաւ մինակ վաճառական մը, յուսով ետքը բարձրագոյն գինով վաճառուելու:

Սեղրամբ: Կուզվի ու քիչ ապրանք կայ. աս օրվան գինը 215-220 ֆունտը է յիսուն քիլօկրամը:

ԶՄԻՌՆԻՒ

7 Փետրվար:

Քաղաքի առուտուրը սկսաւ հասարակապէս քիչ մը շարժիլ ու բանի տեսակ ապրանքներէն բաւական վաճառուները եղան:

Բամակ: Տեղւոյ վաճառականները, առանց բանաւոր պատճառ մը ունենալով՝ չափէ աւելի գինները բարձրացուցին ու հիմակվան Լեւոնայի գինն

նախօսութեանց բեմերուն վրայ, որոնք ժողովրդեան նստարանները կը որոշէին, իրենց տեղերուն անուններովը. ու ապակիէ մուսիտն ըսված նկարը միայն գմբէթին, որու վրայ շարք Լստուծոյ պատկերը կայ չորս քերթեղով. բայց աս ալ հաղիւ թէ կրնայ մարդ որոշել. որովհետեւ գեղնագոյն ծեփով մը ծածկված են: Տաճարին պահպանները երկրթէ գաւաղանով մը կը փրցունեն գմբէթին մէջը եղած ոսկեզօծ ապակիի կտորները, ու օտարականներուն կը ծախեն զանոնք:

Տաճկաց կրօնին հիմնադիրը աս եկեղեցին գովութիւնը լսելով Լեւոնայի մէջ, ըսաւ. «Շշմարտահատաները (տաճիկները) պիտի աղօթեն աս եկեղեցին մէջ:» Սուլթան Մէհմէտ Բ, երբոր տիրեց Արտանդուպօլի, իսկոյն փորագրել տրւաւ անոր գուշակութիւնը բառանկարին տեան մը վրայ որ եկեղեցւոյ մեծ դրանը առջին է: Եսոր համար է որ շատ համարում ունին տաճիկները Սուրբ Սոփիայի վրայ ու անոր հին անունը կը պահեն:

Եւս միջինին իմամը առաջինն է մայրաքաղաքին 14 իմամներուն մէջ. ու արտօնութիւն ունի (Սամանեան) թագաւորներուն, փոխարքայից ու Էլիսիւսպալին թաղման պաշտօնը կատարելու: Վաղվիայի Սօլթան

ըուն հետ բաղդատելով հարուրին 10 էն աւելի վընաս կընէ. թէպէտ և Լեւոնայի բամակներուն հունձին պակսութեանը նայելով կը յուսացվի որ Լեւոնայի տեսակները ալ կը բարձրնան. բայց տակաւին երեւելի փոփոխութիւն մը եղած չէ Լեւոնայ: Թրքաւէն յունվար 20 էն գիր աւելնք Սօլուալի գինը 30 ֆիօրին կը գնէ ու Վասապային ծեծածը՝ 31 - 32: Վասապէս նոյն թիւով Սօլսիլայէն գիրը ունէնք՝ 50 պալէա Բրքաղաճա ծախվելէ կը գրեն, 80 ֆունտը, ապրանքը չի հասած (ալիվէ) հարուրին 3½ վար իջեցունելով ու չորս ամիս վատեով. նաեւ 43 պալէա Բրքաղաճ ևս 80 ֆունտը, հարուրին 2 իվեցունելով. ու 20 պալէա Վ ընելու ևս նոյն գինով հարուրին 10 վար իջեցունելով: Եւս լուրերուն վրա տեղւոյս գնոյ առնողները քիչ մը ցրտութիւն կը ցուցնեն. ուստի հետեւեալ աս օրվան գինները թուլ են:

Սալուաճա	ղուռուշ	260 - 270
Բրքաղաճ	»	260 - 270
Վասապա	»	250 - 260
Բերքա	»	270
Փասօն	»	240 - 245

Ղէհրի: Խիստ քիչ ապրանք մնաց, մանաւանդ լաւ առաջին տեսակապիտանք ամենեւին չի կայ. անոր համար գինները սկսան քիչ մը շարժիլ, 28 - 30 զուռուշ օխան գիւրավաճառ է հիմայ:

Լեփօն: Միշտ կուզվի, ու գինը՝ 102 - 105 զուռուշ է չէքին. խիստ քիչ ապրանք կայ:

Գիտոր: Շատ ապրանք չի կայ ու քիչ մը կուզվի:

Բանված սեւը	ղուռուշ	410
Կանանչ ու ճերմակը	»	300
Շաքար: Բաւական ապրանք կայ:		
Լեւոնայի տեսակը	ղուռուշ	250 - 255
Երկրորդը	»	220
Երրորդը	»	170

Խաչվէ: Մեծ անշարժութեան մէջ է ու օրէ օր գինները իջնալու վրայ են. աս օրվան արժողութիւնը 610-630 զուռուշ է ըստ տեսակին:

է աս միջինին անշարժ փոփոխութեանը (վախճաններուն) վերակացուն, որոնց եկամուտը 40 միլիոնի կը համար: Տասներկու երգիչ (մէզլէ) ունի, ու քսան ըսպասաւոր (քայլմ), իր ուսումնարանը (մէսթէն) շատ երեւելի է. բաղմունքին ուսանողներու (սօֆտաներու) կան մէջը, որոնք փիլիսոփայութիւն, աստուածաբանութիւն ու օրէնք կը սորվին: Լեւոնայի (իմարէթ) մը ունի. որ չէ թէ մինակ ուսումնարանը եղողները կը կերակրէ, այլ և մայրաքաղաքը գտնուող չքաւորներուն շատը, ու աղքատ ծառայողները՝ որոնք գիշերը յիշեալ տեղերուն մօտը եղած հիւրանոցը կը պառկին: Գրատունն ալ շատ անուանի է. ձեռագիրներուն մէջ Վուրան մը կայ որ (Սամանեան տէրութեանը) հիմնադիր Սուլթան (Սաման) իր ձեռքի գիրն է:

Սուրբ Սոփիայի երկայնութիւնը 269 ոտք է. լայնութիւնը 234: Հռոմայու Սուրբ Պետրոսի եկեղեցին 638 ոտք երկայնութիւն ու 500 ոտք լայնութիւն ունի. նաեւ ո՛չ միայն մեծ ըլլալովը գերազանց է քան զմիւսը, այլ և զարմանալի ճարտարապետութեամբ շինուած է որ կը ըմպել տեսնողը:

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄ

ՊԱՐԺԱՐԵՆ ՍՐԲՈՅՆ ՄԵՍՐՈՊԵՏ

Դ. Զ. Ժիւռնիս :

ՅԵՑՏԵՐԵՐՈՒԹԻՒՆ

Պատմութիւնը ու բարի կրթութիւնը մարդու երջանկութեան գլխաւոր միջոցը ըլլալը ամենուին յայտնի է , ինչպէս չենք երկբայի ընաւ , թէ մեր աղջն ալ աս անհրաժեշտ ճանապարհով չառնենք . վասն զի կը անանք որ ամեն տեղ հայոց երեւելի ազգասէրները , (ամենեւեմ մեծապէս Տէրութեան ուսումնասէր ու հայրագութ պաշտպանութենէն քաջալերութիւն առնելով , հոգեով չափ խնամք ունին կանոնաւոր դպրոցներ հաստատելու , ու ուսումնական յորդորանքներ ընելու , աղքատ նորահասակ երիտասարդներուն : Ստանաւ թէ՛ Կոստանդնուպոլիս ընակող հայոց ժողովուրդը ու յարի Միւրաները , որոնք ազգասիրութեան ու հայրենասիրութեան բարի նախանձ մը ունեցան աս մօտ տուններս . ու փափագելով որ մեր աղջն ալ՝ աս լուսաւորեալ դարու մէջ , ուրիշ բարեկիրթ ու գիտնական աղջերէն ետ չի մնայ , ուսումնասիրութիւնը օր ըստ օրէ ծաղկեցընելու մարդասիրաբար հոգ տարին , ու երեւելի Շեմարան մըն ալ հաստատեցին , մասնաւոր Վարդապետներէն ի զատ : Ուստի մեծապատիւ Միւրաներուն ու բոլոր ժողովուրդեան ցըցուցած ազգասիրութեան եռանդը , անշուշտ մեծ գովութիւններու ու երախտագիտութեան արժանի է :

Սենք ալ մեր տկար կարողութեան չափով , Սուրբ Ստեփանոս Վարժարան անունով Վարդոց մը հաստատած ենք վարդոց հետեւ քաղաքիս մէջը . ուր տեղ հայազգի տղայքը բարի կրթութեան վերաբերեալ գիտութիւնները ու եւրոպական լեզուները կը սորվին :

Իսկ յայնչապէս որ ուրիշ քաղաքները եղած հայերը ևս (որոնք կարելի է թէ եւրոպական լեզուաց համար վարժապետներ չունենան իրենց Վարդապետներուն մէջը) մասնակից ըլլան աս հարկաւոր լեզուագիտութեանը , հոգ տարինք մէկ մասնաւոր մեծ տուն մը պատրաստել , զորսէն եկած աղջերաներուն համար , ուր տեղ պիտի կերակրուին ու ննջեն հանգստութեամբ . ու աս բնակութեանը կանոնները վարը ծանուցեր ենք :

Սուրբ Ստեփանոս Վարժարանին մէջ սորվելիքները ստույգ են :

Բաւաւորեալ սահմանված աղբիւրներէն ետքը ,

Հայերէն . Վերականգնութիւն , Նորաստանութիւն , Հայոց լատինութիւն և Վրիտանիական վարդապետութիւն :

Հունարէն , հիմնական լեզուն և հելլենականը :

Կէս օրէն ետեւ ,

Հունարէն . փոքրիկ տղայոց համար :

Իտալերէն .

Վաղդիարէն .

Տաճկերէն .

Թուրքմանութիւն .

Լեզուահայերէն , Երկրաչափութեան , Փիղիգայի և Մաթեմատիկայի համար յատուկ վարժապետներ սահմանվելու է :

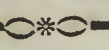
Վաճառապէս աս գիտութիւններուն համար հարկաւոր եղած դործիքներն ալ պիտի հոգացվին :

Հասութեամբ (տանը ու կերակուրի խարճը տրվող) աղջերաներուն համար յիշեալ Վարժարանին մօտ յատուկ մեծ տուն մը պատրաստված է , որու կառավարութիւնը՝ չորս բանասէր անձինք վրանին տուած են , (որոնց մէկն ալ աղին Ստեփանեան Վաւիթ լըն է , որ հիմ յ Պօլիս կը կենայ) ու կը խոստանան աղջերաներուն ծնողացը , որ ամենեւին տարբեր ըլլալու չէ Եւրոպայի Վարդոցներէն , բարի կրթութեան , պարկեշտ կազմութեան ու հանգստութեան կողմէն : Վերաստեղծներուն մէկը՝ անպակաս ամեն օր տղայոց հետ պիտի ըլլայ , թէ՛ նախաճաշիկին , թէ՛ կէս օրվան և թէ՛ իրիկվան կերակուրին տեսնելու : Եւս և յատուկ խոհեմ վերակացու մը սահմանված է , որ պառկելու տեսնել աղջերաններուն քովը ըլլայ միշտ , ու անոնց ամեն կերպ հանգստութեանը ու պակսութեանը հոգ տանելու հայրաբար :

Համեղ ու բաւական կերակուր պիտի տրուի աղջերաններուն , որոնք վերաստեղծներուն մէկուն հետ սեղան պիտի նստին միշտ , ու ասոր համար հարկաւոր եղած խոհարար ու սպասաւորներ պատրաստված են , որ պէտք եղած ծառայութիւնները ընեն :

Հարգի բժիշկ մը սահմանված է , որ շարաթը երկու անգամ տղայոց մօտը երթայ , ու անոնց առողջութեանը տեղեկանայ :

Հասութեամբ աղջերանները պարտաւոր են բերել հետեւին վարը նշանակած հագուստները և ուրիշ հարկաւոր բաները : Իրենց համար պէտք եղածը՝ գիրք , թուղթ , գրիչ և այլն , պէտք է որ իրենք բերեն կամ իրենց հաշուին՝ վարժարանին վերաստեղծները հոգան :

6 Դասիկ

6 Թարիկ

2 Փանթալոն , պլու լաճիկերտ

2 Լիւկ , 2 սեթի

2 Լօրդան

1 Լիւպի ֆուշայ

6 Զիֆտ չորսպ

4 Փէշիկ

2 Պէս

1 Լիւկոլին

1 Շիպիլիկ

1 Հանգերձի ֆուշայ

12 Սահրամայ

4 Փէսեթա

3 Սև քրաւթ

4 Զարաֆ

2 Սանար

1 Վալ 1 բերոն արծաթ

Հասութեամբ աղջերաններուն հանգերձները՝ ամենեւեմ միօրինակ պիտի ըլլան :

Տարեկան զինը ամեն մէկ աղջերան 3000 լուռուշ է , հաստեցանելի կանխիկ :

Վերոյիշեալ տունը բացվելու է , երբոր 25 աղջակերտ ընդունելու հաստատութիւն ունենանք :

ՀԱՐԺԱՐՈՒՆՔ

Լատինական լոյս ընկերութեան շտեկնաւորուն ,

Լատինացոյ թիւով :

Թիւստէն կելլայ ամեն ամսու	1 , 16
Կը հասնի	
Լեքոնա՝ ամեն ամսու	2 , 17
Քօրֆու	5 , 20
Փաթրաս	6 , 21
Փիլիպոս (Լեքոնա)	8 , 23
Սիւրա	9 , 24
Իզմիր	11 , 26
Կոստանդնուպոլիս	13 , 28
Կոստանդնուպոլիսէն կելլայ ամեն ամսու	5 , 20
Կը հասնի	
Իզմիր՝ ամեն ամսու	7 , 22
Սիւրա	8 , 23
Փիլիպոս (Լեքոնա)	12 , 27
Փաթրաս	14 , 29
Քօրֆու	15 , 30
Լեքոնա	18 , 2 — 3
Թիւստ	19 , 3 — 4
Թիւստ երթալու համար ,	
Իզմիրէն կելլայ ամեն ամսու	7 , 22
Սիւրայէն	11 , 26
Փիլիպոսէն	12 , 27
Փաթրասէն	14 , 29
Քօրֆուէն	15 , 30
Լեքոնայէն	18 , 2 — 3

Հանգուցեալ բարեկիշատակ Տէր Հովհանն վարժապետի որդին յարգի Վրիգոր վարժապետը , պատիւ կը համարի անձին ծանուցանել հասարակութեան թէ՛ Զօրը՝ զբուսմանը որու քով որ կը գտնուի , շնորհք ընէ իրիկէ իրեն , ինչու որ անոնց մէջէն տպւելու արժանի բաները պիտոր ընտրվին :

ԱՐՇԱՂՈՅՍ ԱՐԱՐԱՏԵԱՆ . աս (Երազմիշտ շարաթը անգամ մը կը տրուի :

Տարեկան ստորագրութեան զինը՝ 120 ղէշ է . կանխիկ (փէշին) . ո՛վ որ կուզէ կրնայ ստորագրվել :

Իզմիր՝ օրագրութեան տպարանը :

Լատինական Լոյս լոյս Կարապետովն տունը :

Պօլիս՝ Վերի խանը Իզմիրցի Սաւաւանեան Վաւիթ

Լեզուի գրատունը :

Լեզուագիրի Լեզուանեան Կարապետ Լեզուի մատակարար :

Թիւստ՝ Լեքոնա Վրիգոր Լեզուի գրատունը :

Պօլիս՝ Վաւաքեան Սաւաթեան ու Վրիգոր Լեզուի մատակարար :

Լատինական Վաւաքեան Պօլիս Լեզուի վաճառատունը :

Լոյս լոյս՝ Հակոբ Տանեան Լեզուի Սարգսին մատակարար :

Լատինական Լեզու եղբարց մատակարար :

Պօլիս (Լեզուատուն) յարգի պարոնաց Լեզուի օրագր և ընկերաց վաճառատունը :

Դ. ՏՊԵՐԱՆԻ ՄՏԵՓԵՆՆՈՍԻ ՊԵՊՕՆԵԱՆ